

Методичні рекомендації щодо навчання змісту предметам «Трудове навчання», «Технології» та «Креслення» у 2022-2023 навчальному році

У зв'язку з оголошенням в Україні воєнного стану, згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» та відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 04.04.22 № 1/3872-22 «Про методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій», важливо організувати комфортний освітній процес для учнів.

Під час війни дітям важливо отримувати не лише знання, але й психологічну підтримку, не втрачати відчуття приналежності до спільноти.

Відповідно до Указу Президента Володимира Зеленського від 16.03.2022 № 143/2022 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України», щоранку о 9.00 варто долучатися до загальнонаціональної хвилини мовчання, з метою вшанування пам'яті, громадянської відваги і самовідданості, сили духу, стійкості та героїчного подвигу воїнів, полеглих під час виконання бойових завдань із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, мирних громадян, які загинули унаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України [6].

Організація освітнього процесу з технологічної освітньої галузі залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті. У разі оповіщення сигналу «Повітряна тривога», учителю необхідно забезпечити безумовне переривання освітнього процесу, що здійснюється в майстерні. Учні, у супроводі вчителя мають організовано переходити до споруд цивільного захисту та перебувати в них до скасування «Тривоги». Після відбою сигналу «Тривога» усім учасникам освітнього процесу необхідно організовано повернутися до майстерні та вчителю – скорегувати навчальну діяльність, із урахуванням психологічного стану дітей.

Звертаємо увагу, що у разі виникнення потреби в організації дистанційного навчання, у межах академічної автономії, питання організації освітнього процесу, виконання освітньої програми, навчального плану є внутрішніми питаннями кожного закладу загальної середньої освіти, його педагогічної ради та завданням педагогічних працівників. Під час дистанційного навчання вчителі мають вжити заходів щодо виконання календарно-тематичних планів із додержанням вимог Державного стандарту загальної середньої освіти засобами використання технологій дистанційного навчання та, за потреби, ущільнення відповідного матеріалу (на розсуд учителя) з організацією повторення окремих тем на початку очного навчання та завершення розпочатих проєктів [1].

Під час організації дистанційного навчання рекомендуємо перелік платформ: Skype, Zoom, Adobe Connect та WizIQ. Варто користуватися відомими інструментами комунікації та зворотного зв'язку, які сприяють

незалежному навчанню.

Розпочинати дистанційне, онлайн навчання, не варто з виконання складних проектів. Наголошуємо на необхідності надання вчителями трудового навчання учням чітких покрокових інструкцій з візуальною підтримкою під час проведення навчальних занять.

Звертаємо увагу, що методичні рекомендації щодо особливостей організації діяльності закладів загальної середньої освіти у форматі дистанційної взаємодії між учасниками освітнього процесу розміщено на сайті Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти – URL: <http://www.soippo.edu.ua/images/> [2]. Матеріали містять поради, посилення на інтернет ресурси, приклади змістового моделювання.

Акцентуємо увагу, що кожного уроку під час роботи у навчальній майстерні необхідно звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії та особистої гігієни; формувати вміння безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму (наказ Міністерства освіти і науки України від 13.08.2007 № 730 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти») – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-07>.

Кожного уроку під час роботи у навчальній майстерні необхідно звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії та особистої гігієни; формувати вміння безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму (наказ Міністерства освіти і науки України від 13.08.2007 № 730 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти») – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-07> [5].

Відповідно до типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти на вивчення предмета трудове навчання (технології) у 2022- 2023 навчальному році відводиться:

- у 6 класах – 70 год. (2 год. на тиждень);
- у 7-9 класах – 35 год. (1 год. на тиждень);
- у 10-11 класах – 105 год. (3 год. на тиждень у 10 та 11 класах);
- у 10-11 класах (профільний предмет) – 210 год. (6 год. на тиждень).

Кількість годин трудового навчання в усіх класах може збільшуватися за рахунок годин варіативної складової навчальних планів, передбачених на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації. Упровадження курсів за вибором технологічного спрямування також може здійснюватися за рахунок варіативної складової.

Навчальні програми з трудового навчання розміщено на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України – URL: <http://bitly.su/p7YKk3qK>.

Звертаємо увагу, що у навчальній програмі з трудового навчання перелік об'єктів проектно-технологічної діяльності учнів є орієнтовним та може бути доповнений виробами (проектами), відповідно до матеріально-технічної бази та вподобань учнів. Це – навчальні та творчі проекти учнів,

які виконуються за допомогою будь-якої технології з представлених у змісті програми, з відповідним доббором конструкційних матеріалів, плануванням робіт, необхідних для створення виробу – від творчого задуму до його практичної реалізації. Формування змісту технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання здійснюється на основі об'єктів проєктної діяльності, а не технологій. Перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів є орієнтовним та може бути доповнений виробами (проєктами) відповідно до матеріально-технічної бази та вподобань учнів. Результатом проєктно-технологічної діяльності учнів має бути проєкт (спроєктований і виготовлений виріб чи надана послуга).

Так, у 5-6 класах учні опановують 6-10 проєктів, у 7-8 класах – 4-6, у 9-му класі – 2 (окрім цього 2 проєкти з технології побутової діяльності та самообслуговування в 5-8 класах, 1 проєкт у 9 класі).

При плануванні освітнього процесу вчитель самостійно планує необхідну кількість навчальних годин, необхідних учням для засвоєння відповідних процесів з технології обробки матеріалів тощо [3].

Акцентуємо увагу, що відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки від 09.10.2002 № 572, наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 17.08.2012 № 921, наказом Міністерства освіти і науки від 08.04.2016 № 401) клас може поділятися на групи технічних і обслуговуючих видів праці. Це відбувається за бажанням учнів.

Відповідно до типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти, на вивчення у 10-11 класах предмету «Технології 10-11 класи» (рівень стандарту) у 2022-2023 навчальному році відводиться 105 год. на весь курс навчання. Програма має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркових навчальних модулів, з яких учні, спільно з учителем, обирають лише три, для вивчення упродовж навчального року (двох). Структура модуля складається з очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, алгоритму проєктної діяльності учнів та орієнтовного переліку творчих проєктів. Кількість годин, що відводиться на вивчення кожного з трьох обраних модулів, учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

Учні 10-11-х класів, де предмет «Технології» вивчається на профільному рівні, обирають спеціалізацію із переліку, за якою може здійснюватися навчання – URL: <http://surl.li/cpplw>.

У межах технологічного профілю в 10-11-х класах також можлива професійна підготовка учнів. Наказом Міністерства освіти і науки від 23.09.2010 № 904 зі змінами і доповненнями, унесеними наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24.09.2012 № 1040 «Про затвердження Типових навчальних планів та Типових програм професійно-технічного навчання для учнів

загальноосвітніх навчальних закладів» – URL: <http://bitly.su/zJvp>, затверджено Типові навчальні плани та Типові програми професійно-технічного навчання для учнів закладів загальної середньої освіти.

Професії, за якими здійснюється професійне навчання відповідно до Типових навчальних планів та Типових програм, розділено на три групи у залежності від кількості годин, що відводиться на їх опанування.

На опанування професій відводиться до 680 годин навчального часу: 6 годин на тиждень у 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю, по 2 години на тиждень у 10 та 11 класах за рахунок варіативної складової навчальних планів та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

Збільшення часу навчальної практики передбачається тільки для професійного навчання з метою забезпечення потрібної кількості навчальних годин. Зменшення навчальної практики можна уникнути за рахунок виділення (збільшення) годин з варіативної складової навчальних планів.

У випадку, коли кількість годин на опанування професії менша передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України.

Здійснення професійно-технічного навчання в закладах загальної середньої освіти та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах (міжшкільних ресурсних центрах) можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти [4].

Змістове наповнення технологічного профілю також може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси опановуються учнями послідовно та (або) за рахунок варіативної складової навчальних планів. Програми курсів за вибором «Професійні проби» розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України – URL: <http://surl.li/adbht>.

Важливою складовою технологічної підготовки учнів є знання ними основ графічної грамоти. Звертаємо увагу, що вивчення курсу креслення в 11 класах технологічного профілю відбувається в обсязі 70 год. (2 год. на тиждень) за навчальною програмою «Креслення. 11 клас» (лист Інституту модернізації змісту освіти від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-906), у 8-11 класах креслення, як курс за вибором – за навчальною програмою «Креслення» (лист Міністерства освіти і науки України від 08.11.2019 № 22.1/12-Г-1055), у 7-8 класах для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу – за навчальною програмою «Креслення. 7-8 класи» (лист Інституту модернізації змісту освіти від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-904). Навчальні програми з креслення розміщено на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України – URL: <http://surl.li/adbht>. З електронними версіями підручників можна ознайомитися за посиланням URL: <https://pidruchnyk.com.ua/473-kreslennya-sidorenko>.

Оволодіння навчальними досягненнями з креслення здійснюється на базі вивчення теоретичного матеріалу та виконання практичних робіт. Практичні роботи передбачають: читання креслень, виконання графічних вправ у робочих зошитах, виконання креслень та ескізів на аркушах креслярського паперу.

Звертаємо увагу, що конкретний матеріал для практичних робіт учитель добирає самостійно, виходячи зі змісту навчального матеріалу та орієнтуючись на наведені в підручнику з креслення зразки завдань. У процесі добору завдань перевагу слід віддавати таким, які активізують навчально-пізнавальну діяльність учнів: роботі з довідковим матеріалом, завданням творчого характеру тощо. Необхідно намагатися, щоб завдання для вправ і графічних робіт мали індивідуальний характер.

Практичні роботи слід виконувати безпосередньо на уроці, але обмежену кількість деяких із них (на розсуд учителя) можна виконувати як домашні завдання. Усі практичні роботи повинні виконуватись тільки олівцем із застосуванням креслярських інструментів. Визначення рівня навчальних досягнень учнів здійснюється шляхом тематичного та підсумкового контролю.

Організація освітнього середовища передбачає широке використання інформаційно-комунікаційних технологій, мультимедійних засобів навчання та оновлення матеріально-технічного оснащення майстерень закладів загальної середньої освіти.

Використані та основоположні джерела

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP200898.html
2. Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності : методичні рекомендації / за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2021. С. 141-144. URL: <http://www.soippo.edu.ua/images/>
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://osvita.ua/legislation/law/>
4. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.08.2007 № 730 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти»). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-07>
6. Указ Президента України від 16.03.2022 № 143/2022 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України».

Методист з трудового навчання
навчально-методичного відділу
координації освітньої діяльності та
професійного розвитку Сумського ОІППО

І.В. Коренева

(Підпис наявний в оригіналі)